

Visdief en noordse stern

Visdief en noordse stern delen een reeks aan, laten we maar zeggen basiskensmerken, die zeker op afstand zorgen voor een serieus determinatieprobleem. Zeetrekters, toch vaak zeer ervaren waarnemers, hebben ooit voor dit duo de naam "noordse dief" bedacht, zodat alles wat tot deze twee soorten behoorde, maar niet te determineren was, als één konden noteren. Dat geeft wel aan hoe problematisch het kan zijn. Zeetrekters hebben natuurlijk de pech dat veel vogels op grote afstand langsvliegen, van dichterbij is het toch vaak niet zo'n probleem.

Er zijn verschillende kleden te onderscheiden van beide soorten, waarbij ik me in dit stuk beperk tot de in Nederland meest voorkomende kleden: het volwassen zomerkleed en het eerstejaars kleed.

Structuur

- Visdief heeft een langere kop en snavel en noordse stern juist een langere staart. Er is echter veel ervaring nodig om die verschillen te zien.
- In zit lijkt een noordse stern bijna geen poten te hebben, zo kort zijn ze. Visdief heeft meer een "normale" pootlengte, maar alle sterns zijn relatief kortpotig.
- In zit reiken de verlengde buitenste staartpennen van noordse stern in volwassen zomerkleed voorbij de vleugelpunten, bij visdief reiken ze hooguit tot de vleugelpunten maar meestal zijn ze korter.

Volwassen zomerkleed

Snavel

- Noordse stern heeft een vrij korte donkerrode snavel, soms met een iets donkerdere punt, waar nauwelijks iets aan verandert gedurende de tijd dat ze bij ons zijn. Visdief heeft een langere snavel die lichter rood is met een meestal duidelijk afgezette donkere punt. De snavelkleur van visdief verandert gedurende het seizoen waarbij sommige exemplaren later in de zomer de donkere punt min of meer verliezen. Naar de herfst krijgen ze een geheel donkere snavel.

Onderdelen

- Het grijs op de onderdelen bij noordse stern is gemiddeld iets donkerder, maar belangrijker, het grijs loopt door tot op de wangen, waardoor alleen een vrij smalle streep wit direct onder de zwarte kopkap overblijft. Bij visdief beperkt het grijs zich vooral tot de buik en borst en zijn keel en de hele zijkop wit.

Vleugelpatroon

- Visdief heeft donkere buitenste handpennen die contrasteren met de lichtere binnenste. De donkere pennen zijn veel ouder dan de nieuwer geruide lichtere binnenste en vormen een duidelijk donkere "wig" aan de buitenzijde van de vleugel. Vanaf juni wordt de donkere "wig" steeds duidelijker. Noordse sterns hebben nooit een donkere wig in de handvleugel omdat ze alle handpennen zonder onderbreking achter elkaar ruien.
- De vleugelpunt (handvleugel) van noordse stern is lichter en aan de achterzij-

de van de ondervleugel is een vrij smalle donkere rand. Bij visdief is de handvleugel donkerder en de achterzijde breder en minder scherp afgezet. De handvleugel van noordse stern is daarnaast enigszins doorschijnend wat het lichte effect verder versterkt.

Eerstejaars

Algemene kleur en tekening van de bovenzijde

- Visdief is typisch geelbruin met donkere markeringen. Noordse stern is meestal aanzienlijk meer grijsachtig met kleinere donkere markeringen. Richting de herfst wordt dit verschil kleiner omdat bij beide soorten de geelbruine kleur verbleekt.

Vleugelpatroon

- Visdief heeft donkere armpennen die een donkere baan vormen waardoor de hand- en armvleugel er ongeveer even donker uitzien. Noordse stern heeft witte armpennen die sterk oplichten en contrasteren met de donkerdere hand.
- Visdief heeft meestal een opvallend brede donkere vleugelvoorrand, bij noordse stern is de donkere voorrand vaak smaller en/of minder donker, waardoor minder opvallend.
- Evenals bij volwassen exemplaren in zomerkleed is de donkere achterrand aan de handvleugel van noordse stern smaller maar scherper afgezet en vaak ook duidelijk te zien op de bovenvleugel. Bij visdieven is de hele vleugelpunt vrij donker en vaag begrensd.

Snavel

- Visdief heeft een lichtrode ondersnavelbasis, bij noordse stern is het oranjeachtige deel beperkt tot de uiterste basis, maar vaak is de snavel al geheel zwartachtig (wat bij visdief pas laat in het najaar gebeurt wanneer de meeste Nederland allang verlaten hebben).

Kopkap

- De kopkap van noordse stern is dieper zwart en iets uitgebreider dan bij visdief, zowel naar voren (dus minder wit op het voorhoofd), als naar beneden (het donker reikt tot net onder het oog).

Stuit

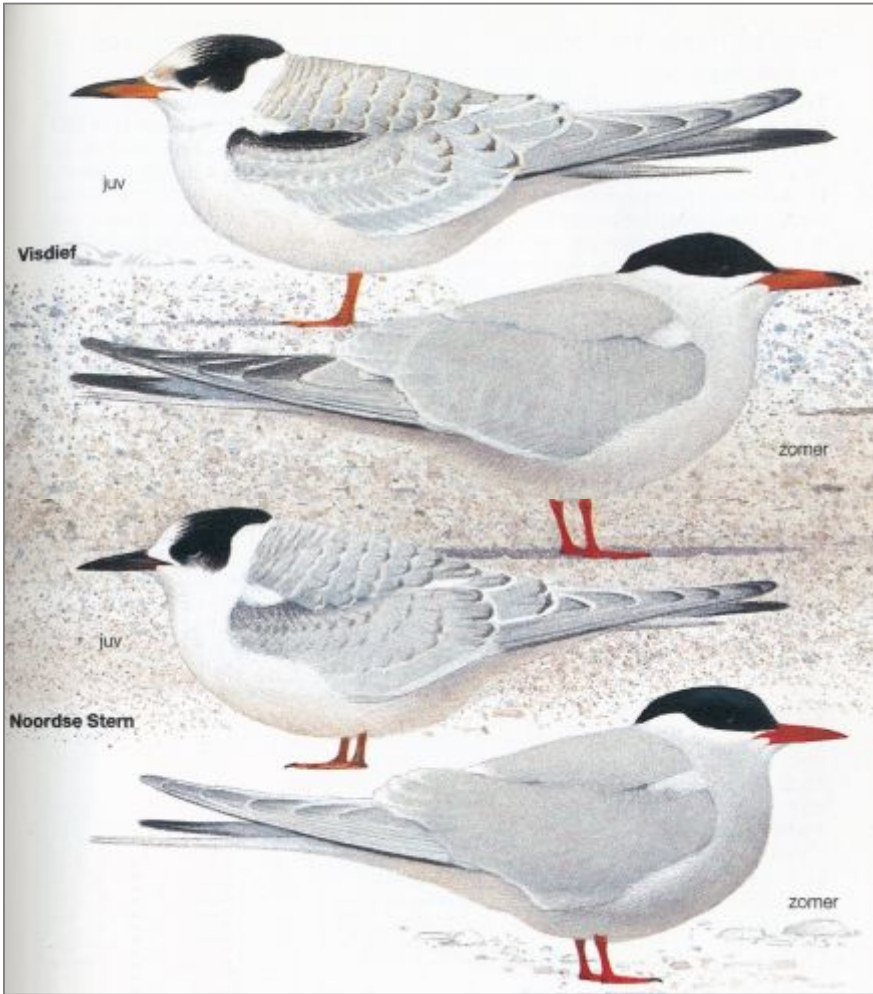
- Visdief heeft iets grijs op de stuit, terwijl noordse stern daar geheel wit is.

Overige kenmerken

Een vaak bruikbaar verschil is dat het onder-ooglid van visdief in alle kleden opvallend wit is (natuurlijk alleen bruikbaar als je de vogel van behoorlijk dichtbij ziet!). Bij noordse stern in volwassen zomerkleed is het onder-ooglid maar gedeeltelijk lichter en vooral bij eerstejaars vaak bijna helemaal donker en "ingepakt" in het donker van de kopkap.

Wetenswaardigheid

Beide soorten overwinteren op het Zuidelijk Halfrond en veruit de meeste eerstejaars exemplaren blijven hun eerste volle zomer in het overwinteringsgebied hangen. Tweedejaars zijn dus redelijk zeldzaam in Europa, vooral van noordse stern. Pas in hun derde of vierde jaar zijn ze volwassen en komen ze voor het eerst terug naar het noorden om te gaan broeden.

Uit: Vogels van Europa - Lars Jonsson